

УДК 378.147(477)“364”

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНИХ ПРОФЕСІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Іван Іскерський, кандидат технічних наук, викладач кафедри машинознавства і транспорту, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка.

ORCID: 0000-0003-1528-9225

E-mail: iskerskuj@ukr.net

У статті обґрунтовано актуальність проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців соціономічних професій в умовах воєнного стану. Розкрито сутність поняття «професійна підготовка». Важливою складовою професійної підготовки визначено психологічну підготовку. Акцентовано увагу на стресостійкості, як важливій складовій психічного здоров'я. Результати дослідження свідчать, що в умовах воєнного стану важливо формувати в майбутніх фахівців соціономічних професій культуру безпеки здоров'я та життя, здійснювати інтегровану й комплексну професійну підготовку.

Ключові слова: професійна підготовка; майбутній фахівець соціономічних професій; заклад вищої освіти; воєнний стан; змішане навчання; дистанційні технології; стресостійкість; психологічна підготовка.

FEATURES OF THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS OF SOCIONOMIC PROFESSIONS UNDER THE CONDITIONS OF MARITAL STATE

Ivan Iskerskyi, Candidate of Technical Sciences, Lecturer at the Department of Mechanical Engineering and Transport, Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University.

ORCID: 0000-0003-1528-9225

E-mail: iskerskuj@ukr.net

The article substantiates the relevance of the problem of professional training of future specialists in socionomic professions in the conditions of martial law. The purpose of the scientific work is to highlight the peculiarities of the professional training of specialists in socionomic specialties in the conditions of war. The essence of the concept of «professional training» is revealed. An important component of professional training is defined as psychological training, the purpose of which is to master the techniques of self-control and self-regulation. Attention is focused on stress resistance as an important component of mental health. Health-saving technologies that should be used during the educational process are proposed. The necessity of training future specialists in the socionomic profile to carry out project-based professional activities in the conditions of martial law is emphasized. Aspects of professional training of future specialists in socionomic professions in the conditions of war are defined: organizational, substantive, personal, worldview. Attention is focused on the need to train future specialists in socionomic professions for life safety and professional activity, and the components of such training are outlined: socially-imperative, activity-operative, personal-value. The main strategies for adapting distance learning in a higher education institution to the conditions of war are

highlighted. The results of the study indicate that in the conditions of martial law it is important to form a culture of health and life safety in future specialists of socioeconomic professions and to carry out integrated and comprehensive professional training.

Keywords: professional training; future specialist in socioeconomic professions; institution of higher education; martial law; blended learning; remote technologies; stress resistance; psychological preparation.

Важливими та першочерговими завданнями закладів вищої освіти (далі – ЗВО) є якісна професійна підготовка майбутніх фахівців; набуття ними компетентностей, які допоможуть успішно здійснювати професійну діяльність; створення необхідних умов для реалізації здобувачами вищої освіти своїх здібностей і талантів. Вирішення даних завдань особливої актуальності набуває в умовах воєнного стану України, який вплинув на всі сфери життя, в тому числі й на освіту. З огляду на це, нагальною потребою постає збереження та примноження інтелектуального й кадрового потенціалу держави, який буде потужним двигуном у її розбудові.

У сьогочасних умовах затребуваними на ринку праці є фахівці соціономічного профілю, а саме: педагоги професійного навчання, організатори з готельного та туристичного обслуговування, фахівці з інформаційних технологій, психологи, представники юридичних професій, діяльність яких передбачає постійну взаємодію та спілкування з людьми, вирішення різноманітних проблем соціального характеру, надання соціально-педагогічної, психологічної та правової допомоги. Тому, питання організації якісного й безпечного освітнього процесу в Україні в умовах воєнного стану постає одним із пріоритетних і важливих.

Дослідженню проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців соціономічних професій присвячені наукові напрацювання багатьох учених. Зокрема, відзначимо С. Гвоздій, Г. Дубчак, Г. Кузан, І. Мельничук, Л. Онуфрієву та інших. Так, об'єктом вивчення С. Гвоздій стала проблема підготовки майбутніх фахівців соціономічних спеціальностей до безпеки життя та професійної діяльності; Г. Дубчак зосередила увагу на психології становлення професійної стресостійкості в майбутніх фахівців соціономічних професій; Г. Кузан досліджувала особливості професійної підготовки фахівців соціономічних професій у вимірі сучасних вимог і реалій; І. Мельничук вивчала питання філософсько-методологічних засад професійної підготовки майбутніх фахівців соціономічних професій; Л. Онуфрієва спрямувала свої наукові розвідки на дослідження психологічної підготовки майбутніх фахівців соціономічних професій та формування в них професіоналізму.

Проблема професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах воєнного стану в Україні висвітлена в роботах Т. Гулько, І. Дичківської, О. Козлюк, Л. Рибалко, І. Тарасюк та інших. Однак, науковці звертають увагу на особливості підготовки майбутніх фахівців технічних спеціальностей, а професійна підготовка фахівців соціономічних професій в умовах воєнного стану ґрунтовно не досліджувалася. Детальнішого розгляду потребують теоретико-методичні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців соціономічних професій в умовах війни; уточнення поняття «професійна підготовка»; окреслення основних завдань професійної підготовки майбутніх фахівців соціономічних професій в умовах війни; зосередження уваги на психологічній підготовці, яка є важливою складовою професійної підготовки; використання коучингу в освітньому процесі.

Мета статті полягає в розкритті особливостей професійної підготовки майбутніх фахівців соціономічних професій в умовах воєнного стану.

Професійна підготовка, як зазначає В. Гриньова, – «це спільна діяльність викладача зі студентами, метою якої є оволодіння здобувачами вищої освіти сукупністю систематизованих знань, умінь, навичок, професійними якостями, в результаті чого відбувається їхнє становлення та розвиток професіоналізму» [6, с. 33]. Вважаємо, що для фахівця соціономічного профілю, об'єктом роботи якого є людина, важливо не лише на високому рівні володіти знаннями, вміти застосовувати їх у професійній діяльності для вирішення різноманітних проблем, а й постійно прагнути до самовдосконалення та конструктивної взаємодії з оточуючими.

Варто наголосити, що студентам, в умовах воєнного стану, необхідно володіти заходами безпеки під час освітнього процесу, культурою безпеки здоров'я, життя, алгоритмом дій в надзвичайних ситуаціях, інформаційно-комунікаційними технологіями вимушеного дистанційного навчання [3, с. 77].

Підтримуємо Г. Кузан у тому, що «освіта має бути націлена на компетентнісний підхід у професійній підготовці, який полягає у вмінні розв'язувати проблеми в педагогічній, технологічній, психологічній діяльності» [10, с. 70]. Зауважимо й те, що підготовка майбутніх фахівців соціономічних професій вимагає дієвого та творчого використання інноваційних освітніх технологій, філософсько-педагогічних методологій, в основі яких має бути людиноцентризм і гуманізм. Підготовка здобувачів вищої освіти, як зауважують Г. Васянович, В. Логвиненко, – «має відбуватися відповідно до суспільних та особистісних потреб і ґрунтуватися на фундаментальних знаннях, здобутках національної, загальнолюдської культури» [4, с. 90].

Вважаємо, що в умовах воєнного стану важливою складовою професійної підготовки фахівців соціономічних професій є психологічна підготовка, мета якої полягає в оволодінні техніками самоконтролю й саморегуляції. На думку М. Дерунова, Д. Зінченка, О. Маркової, «в освітньому процесі варто використовувати такі інноваційні методи навчання, як віртуальна реальність, стимуляційне навчання, тренінгові форми роботи з використанням медитацій, релаксаційних пауз, когнітивно-поведінкової терапії» [7, с. 243]. Погоджуємося з науковцями в доцільності використання онлайн-курсів, відеотренінгів задля засвоєння знань та закріплення вмінь у зручний час.

Акцентуємо увагу на стресостійкості, як важливій складовій психічного здоров'я майбутнього фахівця соціономічного профілю, що суттєво впливає на ефективність виконання поставлених завдань. З огляду на це, під час освітнього процесу потрібно використовувати здоров'язбережувальні технології, серед яких відзначимо:

- технології тайм-менеджменту з урахуванням індивідуальних особливостей майбутнього фахівця;
- технології навчання здоров'язбереженню (семінари, психологічні тренінги, коуч-сесії, майстер-класи, вебінари тощо);
- оздоровчі технології (фізіотерапія, аромотерапія, гімнастика, фітотерапія, мануальна терапія, музична терапія тощо).

Використання названих технологій, на переконання О. Варгати, Т. Комар, О. Хоптяни, «сприятиме самозбереженню психічного здоров'я фахівців соціономічного профілю в умовах воєнного стану» [9, с. 70–71]. Задля формування стресостійкості в

студентів в умовах війни Н. Жигайло, М. Цимбалюк рекомендують використовувати програму розвитку духовних цінностей, яка сприятиме збереженню фізичного та психічного здоров'я. Програма передбачає проведення психологічних тренінгів, цікавих вправ: ділових, рольових ігор; дискусій; вправ з тілесно-зорієнтованого тренінгу, особистісного зростання; круглих столів; лекцій; наукових семінарів. Серед джерел формування духовності особистості науковці виокремлюють культуру, науку, мистецтво, природу, спорт, читання художньої, наукової, духовної літератури [20, с. 134–135].

Основними завданнями професійної підготовки майбутніх психологів в умовах війни є такі:

- оволодіння студентами основами психологічної допомоги, патопсихології;
- засвоєння здобувачами вищої освіти знань, формування вмінь та навичок використання методів психопрофілактики девіантних форм поведінки;
- формування в майбутніх фахівців системи фахових психологічних знань щодо особливостей реадaptaції повернутих з полону, учасників бойових дій, військових ветеранів;
- формування у студентів практичних навичок застосування технологій психологічної допомоги військовослужбовцям, членам їх сімей у процесі реадaptaції;
- розвиток практичних навичок застосування психодіагностичних методик, спрямованих на визначення психоемоційного стану, рівня стресу [19, с. 58].

Підтримуємо Н. Абрамян у тому, що професійна підготовка майбутніх психологів в умовах воєнного стану має бути комплексною та охоплювати не лише теоретичні знання, знання про війну, культуру, а й практичні навички, підготовку до роботи в екстремальних умовах. З цією метою, на переконання науковиці, необхідно розробляти тренінги, спеціальні курси, забезпечити можливість набуття практичний досвід роботи в умовах війни через співпрацю з благодійними організаціями, військовими [1, с. 12]. Зауважимо, що викладачам, психотерапевтам потрібно надавати студентам підтримку як під час професійної підготовки, так і в самій роботі.

Варто зазначити, що важливою складовою професійної підготовки майбутніх психологів є науково-дослідна робота в педагогічному закладі вищої освіти, яка дає можливість оволодіти навичками наукових досліджень з певного напрямку. Наукова робота, яка проводиться здобувачами вищої освіти не відокремлена від реалій сьогодення. Воєнні дії в Україні впливають на тематику наукових досліджень. Т. Гашека, О. Лич наголошують на зміні проблематики цих досліджень. Науковці підкреслюють зміну орієнтації сфери зацікавлення майбутніх психологів із проблем, пов'язаних з дослідженням емоційного інтелекту, професійної спрямованості, емоційного благополуччя, психогігієнічних засобів збереження психологічного здоров'я на вивчення депресивних станів, емоційного вигорання, тривожності, життєстійкості, переживання втрати близької людини, зниження мотивації до професійної діяльності [11, с. 409]. Також варто відзначити складність проведення досліджень у дистанційному форматі та відсутність психодіагностичного інструментарію, який би містив запитання, пов'язані з воєнним станом.

Для нашого дослідження викликає зацікавлення використання коучингу в освітньому процесі задля посилення мотивації студентів та зменшення стресу. Освітній

коучинг сприяє підвищенню академічної успішності здобувачів вищої освіти, адже ґрунтується на засадах гуманістичної, позитивної психології та на спрямованості навчальної та викладацької діяльності на особистість студента, його потенціал. Таким чином, завдання викладача полягає у наданні підтримки, мотивації, заохоченні, допомозі майбутнім фахівцям соціономічних професій, у створенні простору для інтеракції. Викладач-коуч має надихати студентів на навчальну діяльність, допомагати знаходити мотивацію, вірити у власні сили. Цьому сприяє створення середовища підтримки та встановлення відносин між викладачем-коучем і студентами, побудованих на партнерстві, довірі, взаємоповазі, суб'єкт-суб'єктній основі. Мета освітнього коучингу полягає в наданні допомоги студенту під час самостійного засвоєння знань, формування практичних умінь і навичок. Важливими є принципи, на яких ґрунтується освітній коучинг, запропоновані О. Антонюк: безперервної освіти, партнерства, кооперації, адаптивності, відкритості, оптимістичного погляду на людину, спільного прогнозування подальшого розвитку, гуманності, постійного підвищення компетенції, моніторингу, унікальності людини [2, с. 47–48].

Нам імпонує думка І. Буцика, К. Нагорної стосовно необхідності підготовки майбутніх фахівців соціономічного профілю до здійснення проєктної професійної діяльності в умовах воєнного стану, в результаті якої вони зможуть успішно вирішувати проблеми соціального характеру, шляхом моделювання, розроблення, впровадження, перевірки та удосконалення соціальних проєктів. Погоджуємося з науковцями, що «саме завдяки реалізації різноманітних проєктів, можна розв'язувати соціально значущі проблеми. Ефективними та найбільш результативними в освітньому процесі будуть такі методи, як спостереження, збір даних, аналіз, узагальнення, синтез, оцінка результатів та рішень, представлення результатів» [13, с. 116].

Варто наголосити й на необхідності підготовки майбутніх фахівців соціономічних професій до безпеки життя і професійної діяльності. Така системна підготовка, на переконання С. Гвоздів, передбачає формування таких компонентів:

- «соціально-імперативного – набуття необхідного рівня знань про безпеку життя й професійної діяльності;
- діяльнісно-оперативного – формування високого рівня практичних умінь і навичок безпечного життя й професійної діяльності;
- особистісно-ціннісного – стимулювання прагнення до безпечного життя й професійної діяльності, формування ціннісного ставлення до власного життя та життя оточуючих» [5, с. 44].

На думку науковців, здобувачі вищої освіти в змінених умовах мають володіти високими параметрами резильєнтності та життєстійкості, що сприятиме досягненню вищих результатів у професійній діяльності, дасть змогу легко вирішувати складні завдання та долати виклики сьогодення. Тому в майбутніх фахівців соціономічного профілю важливо розвивати здатність утримувати стабільний фізичний та психічний стан під час несприятливих ситуацій та руйнівних подій [8, с. 208].

Як зазначають С. Березинець, І. Сопівник, важливими аспектами професійної підготовки майбутніх фахівців соціономічних професій в умовах війни є такі:

- «організаційний – змішаний формат навчання, який передбачає як проведення занять у онлайн-форматі, так і офлайн задля забезпечення безпеки та формування практичних навичок;

– змістовий – внесення змін до освітніх програм, навчальних планів та робочих програм, зокрема, запровадження нових навчальних дисциплін нормативного та вибіркового циклу щодо роботи з військовослужбовцями та членами їх родини; посилення професійно-практичної складової підготовки фахівця; включення тем щодо роботи з різними групами населення; визначення нових компетентностей та програмних результатів навчання щодо формування здатності в майбутніх фахівців соціономічних професій працювати з людьми, постраждалими від війни;

– особистісний – формування в майбутніх фахівців соціономічних професій таких важливих особистісних та професійних якостей, як стресостійкість, комунікабельність, емпатійність, гнучкість, толерантність, лідерство тощо;

– світоглядний – усвідомлення майбутніми фахівцями соціономічного профілю сутності та причинно-наслідкових зв'язків військової агресії, що допоможе краще зрозуміти потреби різних груп людей та спроектувати ефективні стратегії співпраці з ними» [18, с. 147–148].

Погоджуємося з думкою О. Самойленка стосовно того, що найбільш популярними технологіями сьогодення є змішане навчання. Відповідно, навчальна діяльність має бути спроектована від мети до результату та передбачати активну участь студентів в освітньому процесі. Науковець наголошує на необхідності аналізу компетентностей, які мають бути сформовані по закінченню навчання; чіткого формулювання завдань на кожному етапі навчання; реалізації використання різноманітних форм, методів та адаптації їх до сучасних умов життя; контролі етапів навчання з використанням різноманітних варіантів оцінювання – програм симуляції, інтерактивних форм тестування, віртуальних дошок [17, с. 97].

З огляду на те, що в умовах війни надається перевага дистанційному навчанню, важливими є рекомендації щодо мотивації майбутніх фахівців соціономічних професій до здобуття знань під час дистанційного навчання, запропоновані В. Богутою, С. Нагорняк, Р. Юрій:

- «створювати ситуацію вибору, надавати можливість проявляти ініціативу, самостійно вирішувати проблеми, приймати рішення;
- використовувати індивідуальні критерії педагогічної оцінки;
- добирати навчальні завдання, які відповідають реальним можливостям реалізації задля створення для студентів ситуації успіху;
- сприяти усвідомленню здобувачами вищої освіти власної відповідальності за результат своєї діяльності та наголошувати на необхідності розвитку здібностей, формувати потребу в отриманні нових знань і вмінь;
- використовувати завдання, які передбачають постановку та досягнення цілей» [21, с. 341].

Підтримуємо О. Лучанінову в тому, що викладач має ретельно готуватися до проведення занять в дистанційному форматі, обов'язковими структурними елементами яких мають бути психоемоційне налаштування, елементи підтримки, цікаві форми мотивації, щире спілкування [12].

Серед основних стратегій адаптації дистанційного навчання в ЗВО під час війни варто виокремити такі:

- «використання завдань творчого характеру, заохочення ініціативи;
- надання переваги формам асинхронної взаємодії студентів та викладача;

- забезпечення сприятливої психологічної атмосфери, стимулювання мотивації, зняття напруги, завдяки використанню інформаційно-комунікаційних технологій та інноваційних методів;
- створення онлайн-класів [16, с. 203].

Таким чином, дистанційне навчання має ряд переваг, до яких О. Поступна відносить: полегшення та розширення доступу до інформаційних джерел, мережі дистанційних послуг; доступність навчання, завдяки можливості вибору електронних технічних засобів; використання в освітньому процесі штучного інтелекту; реалізація додаткового навчання у форматі неформальної освіти [15, с. 95–96].

Зауважимо, що в умовах воєнного стану ефективними є online-ресурси, соціальні мережі для обміну інформацією та впровадження віртуальної реальності, Smart-комплекси з дисциплін із цифровим відеозаписом, комунікаційні сервіси Інтернету, використання платформ: Google Meet, Zoom, Classroom, розміщення навчального контенту (науково-методичних комплексів, тестів для перевірки і самоперевірки знань) в системі MOODLE, технології: Teams, Skype [3, с. 78].

Проте, дистанційна форма підготовки здобувачів вищої освіти має й деякі недоліки, серед яких О. Поступна відзначає відсутність можливості формувати спеціальні (предметні, фахові) компетентності, адже вони формуються лише під час проведення практичних занять в аудиторії, у реальному форматі. Такими компетентностями студентів спеціальності «Туризм», на переконання науковиці, є здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних обставинах; здатність застосовувати набуті знання для вирішення ситуацій практичного характеру; розуміння процесу організації туристичних подорожей та комплексного туристичного обслуговування. У дистанційному форматі, як зауважує дослідниця, – «можливо сформувати дані компетентності, але на дуже низькому рівні, використовуючи інтерактивні виставки та подорожі» [15, с. 95–96].

Акцентуємо увагу на педагогічних умовах, які сприяють забезпеченню ефективності формування компетентностей у майбутніх фахівців соціономічних професій в умовах воєнного стану:

- розвиток позитивної мотивації до засвоєння знань, формування практичних умінь і навичок;
- формування здатності до індивідуальної освітньої траєкторії, самоосвіти, самореалізації;
- забезпечення оволодіння заходами безпеки під час освітнього процесу;
- сприяння опануванню теоретичними знаннями, практичними вміннями, інформаційно-комунікаційними технологіями під час професійної підготовки;
- забезпечення розвитку патріотизму;
- формування здатності до рефлексії і відповідного коригування сформованих компетентностей;
- розвиток комунікативних якостей під час навчальних занять та проходження різних видів практик [3, с. 79].

У контексті нашого дослідження викликають зацікавлення заходи, які допоможуть студентам адаптуватися до навчання в умовах війни, запропоновані О. Олійник. Зокрема, дослідниця наголошує на необхідності «розвитку особистісного ресурсу (готовності долати перешкоди, змінювати ставлення до ситуації, реалістично

ставитися до себе), перерозподілу навантаження для студентів, виконання завдань у зручний для них час, послаблення дедлайнів, забезпечення функціонування психологічних служб у ЗВО» [14, с. 39].

Отже, в умовах воєнного стану важливо формувати в майбутніх фахівців соціономічних професій культуру безпеки здоров'я та життя, надаючи психологічну підтримку, навчаючи технікам самоконтролю й саморегуляції. Професійна підготовка якісного фахівця соціономічного профілю має бути інтегрованою та комплексною, охоплювати як засвоєння здобувачами вищої освіти сукупності теоретичних знань, так і формування практичних умінь і навичок. В освітньому процесі важливо використовувати інноваційні технології; засоби дистанційної освіти; online-ресурси; соціальні мережі; платформи: Google Meet, Zoom, Classroom; Smart-комплекси, які дають змогу своєчасно отримувати актуальну інформацію та обмінюватися досвідом; упроваджувати коучинг з метою підвищення навчально-пізнавальної мотивації студентів та зменшення стресових ситуацій, що сприятиме покращенню академічної успішності здобувачів вищої освіти.

Наше дослідження не вичерпує усіх питань окресленої проблеми. Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у вивченні досвіду професійної підготовки фахівців соціономічного профілю в закладах вищої освіти, зокрема, особливостей організації освітнього процесу в педагогічних закладах вищої освіти України, використання інноваційних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців соціономічного профілю, розвитку креативності в здобувачів вищої освіти, позитивної мотивації до професійної діяльності. Також уваги потребує дослідження складників освітнього процесу: аудиторного компоненту, який передбачає такі форми організації навчально-пізнавальної діяльності студентів, як лекційні, семінарські, практичні, лабораторно-практичні заняття; позааудиторного компоненту (виконання творчих проєктів, написання курсових, бакалаврських, магістерських робіт); самостійної роботи; різних видів педагогічної практики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамян Н. Д. Проблеми підготовки студентів-психологів до професійної діяльності в умовах війни. *Актуальні проблеми психології малих груп в умовах війни: матеріали наук. конф.* (Київ, 16 травня, 2023 р.). Київ: Талком, 2023. С. 10–13.
2. Антонюк О. Використання освітнього коучингу для зменшення навчального стресу та посилення академічної мотивації студентів під час війни: теоретичний аспект. *Український педагогічний журнал*. 2022. № 3. С. 44–54.
3. Вайнтрауб М. А. Професійна підготовка студентів у закладах вищої освіти в умовах воєнного стану. *Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки»*. 2024. № 1. С. 76–82.
4. Васянович Г. П., Логвиненко В. М. Філософсько-методологічні засади підготовки майбутніх фахівців соціальної роботи в умовах війни. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 52. Т. 1. С. 87–90.
5. Гвозд'ї С. П. Підготовка майбутніх фахівців соціономічних спеціальностей до безпеки життя і професійної діяльності як соціально-педагогічна проблема. *Педагогіка безпеки*. 2016. № 1. С. 40–47.
6. Гриньова В. М. Суть понять «професіоналізм» та «професійна підготовка». *Педагогіка та психологія*. 2011. Вип. 40(1). С. 28–34.
7. Зінченко Д. А., Дерунов М. І., Макарова О. П. Психологічна підготовка фахівців правоохоронних органів України в умовах воєнного стану. *Підготовка правоохоронців в системі МВС України в умовах воєнного стану*. Вінниця: ХНУВС, 2023. С. 242–244.
8. Коваль О., Фоміна І., Голуб Ю., Озеров Д. Резильєнтність у змінених умовах навчально-професійної підготовки майбутніх фахівців соціономічного профілю. *Insight: the psychological dimensions of*

- society. 2024. № 11. С. 204–221.
9. Комар Т., Варгата О., Хоптяна О. Стресостійкість як складова самозбереження психічного здоров'я фахівців соціономічного профілю. *Психологічні тревелогі.* 2023. № 2. С. 62–72.
 10. Кузан Г. Професійна підготовка фахівців соціономічних професій у вимірі сучасних вимог і реалій. *Молодь і ринок.* 2018. № 10(165). С. 68–73.
 11. Лич О. М., Гашека Т. В. Особливості підготовки магістрів-психологів в умовах війни. *Інноваційні практики наукової освіти: матеріали III Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф.* Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2023. С. 404–411.
 12. Лучанінова О. Дистанційне навчання студентів в умовах війни: латентна сила метанавичок. *Адаптивне управління: теорія і практика.* 2022. Вип. 13(25). URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/view/460/400> (дата звернення: 15.08.2024).
 13. Нагорна К., Буцик І. Формування проектної діяльності фахівців соціономічного профілю як складової професійних завдань в умовах війни. *Сучасна гуманітарна наука в інтерпретації молодих дослідників (до 200-річчя К. Ушинського): зб. доповідей учасників Всеукр. студентсько-учнівської наук.-практ. онлайн конф.* Київ: НУБіП України, 2023. С. 115–117.
 14. Олійник О. О. Особливості адаптації студентів ЗВО до навчання в умовах війни. *Актуальні проблеми фахової підготовки здобувачів спеціальності 053 Психологія: зб. матеріалів Міжунівер. наук.-практ. семінару (Київ, 18 листопада 2022 р.).* Київ: НУБіП України, 2022. С. 38–39.
 15. Поступна О. В. Виклики у підготовці здобувачів вищої світи за спеціальністю 242 «Туризм і рекреація» в умовах дистанційної форми навчання. *Бюлетень Національного університету цивільного захисту України Присвячений 95-річчю заснування закладу.* 2023. С. 92–96.
 16. Рудницька О. Г., Кузик П. В., Дзямко В. Й. Перспективи онлайн-навчання в умовах війни. *Техніка і наука сьогодні. Серія: «Право», «Економіка», «Педагогіка», «Техніка», «Фізико-математичні науки».* 2022. № 7(7). С. 196–204.
 17. Самойленко О. Організація змішаного навчання в умовах воєнного часу для майбутніх фахівців з інформаційної безпеки. *Актуальні питання гуманітарних наук.* 2023. Вип. 59. Т. 3. С. 196–199.
 18. Сопівник І. В., Березинець С. К. Особливості підготовки фахівців із соціальної роботи в умовах війни та повоєнної відбудови. *Продовольча та екологічна безпека в умовах війни та повоєнної відбудови: виклики для України та світу: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* Київ, 2023. С. 147–148.
 19. Тохтамиш О. М. Реабілітаційна психологія: навч.-метод. посіб. Вінниця: ТОВ Віндрук, 2014. 102 с.
 20. Цимбалюк М., Жигайло Н. Формування стресостійкості студентів в умовах війни для правового та євроінтеграційного процесів. *Вісник Львівського університету. Серія «Психологічні науки».* 2022. Спецвипуск. С. 128–136.
 21. Юрій Р. Ф., Богута В. М., Нагорняк С. В. Ефективність дистанційної освіти в умовах війни. *Перспективи та інновації науки. Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина».* 2022. № 8(13). С. 338–345.

REFERENCES

1. Abramian, N. D. (2023). Problemy pidhotovky studentiv-psykholohiv do profesiinoi diialnosti v umovakh viiny. *Aktualni problemy psykholohii malykh hrup v umovakh viiny* : materials of the Scientific conference. Kyiv, 10–13 [in Ukrainian].
2. Antoniuk, O. (2022). Vykorystannia osvithnoho kouchynhu dlia zmeshennia navchalnoho stresu ta posylennia akademichnoi motyvatsii studentiv pid chas viiny: teoretychnyi aspekt. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal – Ukrainian Pedagogical Journal*, 3, 44–54 [in Ukrainian].
3. Vaintraub, M. A. (2024). Ppofesiina pidhotovka studentiv u zakladakh vyshchoi osvity v umovakh voiennoho stanu. *Naukovi zapysky. Seriia “Psykhologo-pedahohichni nauky” – Proceedings. Series “Psychological and pedagogical sciences”*, 1, 76–82 [in Ukrainian].
4. Vasianovych, H. P., Lohvynenko, V. M. (2022). Filosofsko-metodolohichni zasady pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv sotsialnoi roboty v umovakh viiny. *Innovatsiina pedahohika – Innovative pedagogy*, 52, 1, 87–90 [in Ukrainian].
5. Hvozdi, S. P. (2016). Pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnykh spetsialnostei do bezpeky zhyttia i profesiinoi diialnosti yak sotsialno-pedahohichna problema. *Pedahohika bezpeky – Security pedagogy*, 1, 40–47 [in Ukrainian].

6. Hrynova, V. M. (2011). Sut poniat “profesionalizm” ta “profesiina pidhotovka”. *Pedahohika ta psykholohiia – Pedagogy and psychology, issue 40(1)*, 28–34 [in Ukrainian].
7. Zinchenko, D. A., Derunov, M. I., Makarova, O. P. (2023). Psykholohichna pidhotovka fakhivtsiv pravookhoronnykh orhaniv Ukrainy v umovakh voiennoho stanu. *Pidhotovka pravookhorontsiv v systemi MVS Ukrainy v umovakh voiennoho stanu – Training of law enforcement officers in the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine under martial law*, 242–244 [in Ukrainian].
8. Koval, O., Fomina, I., Holub, Yu., Ozerov, D. (2024). Rezyliientnist u zminenykh umovakh navchalno-profesiinoy pidhotovky maibutnykh fakhivtsiv sotsionomichnoho profilu. *Insight: the psychological dimensions of society*, 11, 204–221 [in Ukrainian].
9. Komar, T., Varhata, O., Khoptiana, O. (2023). Stresostiikist yak skladova samozberezhennia psykhychnoho zdorov'ia fakhivtsiv sotsionomichnoho profilu. *Psykholohichni travelohy – Psychological travelogues*, 2, 62–72 [in Ukrainian].
10. Kuzan, H. (2018). Profesiina pidhotovka fakhivtsiv sotsionomichnykh profesii u vymiri suchasnykh vymoh i realii. *Molod i rynok – Youth and the market*, 10(165), 68–73 [in Ukrainian].
11. Lych, O. M., Hasheka, T. V. (2023). Osoblyvosti pidhotovky mahistriv-psykholohiv v umovakh viiny. *Innovatsiini praktyky naukovo osvity: materials of the 3rd All-Ukrainian scientific and practical online conference*. Kyiv: Instytut obdarovanoi dytyny NAPN Ukrainy, 404–411 [in Ukrainian].
12. Luchaninova, O. (2022). Dystantsiine navchannia studentiv v umovakh viiny: latentna syla metanavychok. *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka – Adaptive management: theory and practice, issue 13(25)*. URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/view/460/400> [in Ukrainian].
13. Nahorna, K., Butsyk, I. (2023). Formuvannia proiektnoi diialnosti fakhivtsiv sotsionomichnoho profilu yak skladovoi profesiinykh zavdan v umovakh viiny. *Suchasna humanitarna nauka v interpretatsii molodykh doslidnykiv (do 200-richchia K. Ushynskoho): collection of reports of the participants of the all-Ukrainian student-apprentice scientific and practical online conference*. Kyiv: NUBIP Ukrainy, 115–117 [in Ukrainian].
14. Oliinyk, O. O. (2022). Osoblyvosti adaptatsii studentiv ZVO do navchannia v umovakh viiny. *Aktualni problemy fakhovoi pidhotovky zdobuvachiv spetsialnosti 053 Psykholohiia: a collection of reports of the participants of the all-Ukrainian student-apprentice scientific and practical online conference*. Kyiv: NUBIP Ukrainy, 38–39 [in Ukrainian].
15. Postupna, O. V. (2023). Vyklyky u pidhotovtsi zdobuvachiv vyshchoi svity za spetsialnistiu 242 “Turyzm i rekreatsiia” v umovakh dystantsiinoi formy navchannia. *Biuletyn Natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zakhystu Ukrainy Prysviachenyi 95-richchuu zasnovannia zakladu – Bulletin of the National University of Civil Defense of Ukraine Dedicated to the 95th anniversary of the establishment of the institution*, 92–96 [in Ukrainian].
16. Rudnytska, O. H., Kuzyk, P. V., Dziamko, V. Y. (2022). Perspektyvy onlain-navchannia v umovakh viiny. *Tekhnika i nauka sohodni. Serii: “Pravo”, “Ekonomika”, “Pedahohika”, “Tekhnika”, “Fizyko-matematychni nauky” – Technology and science today. Series: “Law”, “Economics”, “Pedagogy”, “Technology”, “Physical and mathematical sciences”, 7(7)*, 196–204 [in Ukrainian].
17. Samoilenko, O. (2023). Orhanizatsiia zmishanoho navchannia v umovakh voiennoho chasu dlia maibutnykh fakhivtsiv z informatsiinoi bezpeky. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current issues of humanitarian sciences*, 59, 3, 196–199 [in Ukrainian].
18. Sopivnyk, I. V., Berezynets, S. K. (2023). Osoblyvosti pidhotovky fakhivtsiv iz sotsialnoi roboty v umovakh viiny ta povoiennoi vidbudovy. *Prodovolcha ta ekolohichna bezpeka v umovakh viiny ta povoiennoi vidbudovy: vyklyky dlia Ukrainy ta svitu: materials of the International Scientific and Practical Conference*. Kyiv, 147–148 [in Ukrainian].
19. Tokhtamysh, O. M. (2014). Reabilitatsiina psykholohiia. Vinnytsia: TOV Vindruk [in Ukrainian].
20. Tsymbaliuk, M., Zyhailo, N. (2022). Formuvannia stresostiikosti studentiv v umovakh viiny dlia pravovoho ta yevrointehratsiinoho protsesiv. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia “Psykholohichni nauky” – Bulletin of Lviv University. Series “Psychological Sciences”, 128–136* [in Ukrainian].
21. Yurii, R. F., Bohuta, V. M., Nahorniak, S. V. (2022). Efektyvnist dystantsiinoi osvity v umovakh viiny. *Perspektyvy ta innovatsii nauky. Seriiia “Pedahohika”, Seriiia “Psykholohiia”, Seriiia “Medytsyna” – Perspectives and innovations of science. Series “Pedagogy”, Series “Psychology”, Series “Medicine”, 8(13)*, 338–345 [in Ukrainian].